

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3418/2022. (X. 21.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Törvényszék 6.B.117/2020/4. számú végzése és a Fővárosi Ítéletábla 3.Bf.46/2021/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A dr. Biczó László ügyvéd által képviselt gazdasági társaság indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, melyben a Budapest Környéki Törvényszék 6.B.117/2020/4. számú végzése és a Fővárosi Ítéletábla 3.Bf.46/2021/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a támadott döntések ellentétesek az Alaptörvény V. cikkével, valamint a XIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal, az Alaptörvény I. cikk (4) bekezdésére is tekintettel.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panaszban kifogásolt, megtámadott végzések és a pertörténet lényege a következő.
- [3] Az indítványozó jogi képviselője feljelentést tett ismeretlen tettes ellen lopás bűntette és más bűncselekmények miatt. A Pest Megyei Rendőrkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Gazdaságvédelmi Osztálya 2020. augusztus 7-én, 13000/695/2020.bü. számú határozatával a feljelentést a büntetőeljárásról szóló a 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 381. § (1) bekezdés a) pontjában írt okból – a feljelentett cselekmény nem bűncselekmény – elutasította. A feljelentést elutasító határozat ellen az indítványozó jogi képviselője útján panaszt jelentett be, melyet a Pesti Megyei Főügyészség 2020. október 5-én kelt G.1122/2020/1. számú határozatával – mint alaptalant – elutasított.
- [4] Ezt követően az indítványozó 2021. december 7-én pótmagánvádlóként vádindítványt nyújtott be a Pest Megyei Főügyészségnél, melyben az erőmű vezető pozíciójában lévő vádlottakat a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 370. § (1) bekezdésébe ütköző és 370. § (6) bekezdés a) pontja szerint minősülő különösen jelentős értékre elkövetett lopás bűntettével vádolta, egyúttal 640 000 000 forint erejéig polgári jogi igényt terjesztett elő.
- [5] A vádindítvány szerinti – és az ügyben eljáró másodfokú bíróság által is rögzített – tényállás lényege a következő.
- [6] A jogi személy indítványozó 2013. december 2-án vállalkozási szerződést kötött egy magyarországi erőművel. Az indítványozó az erőmű székhelyén található, szerződésben meghatározott területek vonatkozásában bontási munkálatok elvégzésére vállalt kötelezettséget. A felek az ellenszolgáltatást kompenzációs módon állapították meg, a szerződés rögzíti, hogy az indítványozó jogosult az általa kibontott fémhulladékok tulajdonjogának megszerzésére. Az indítványozó vállalkozói díja tartalmazott ezen felül egy további kompenzációs elemet, ami a megrendelő által hibátlan teljesítéskor megfizetendő összeg. A felek a teljesítést két szakaszra bontották, melyre tekintettel az első ütem teljesedésbe ment és lezárásra került, majd az indítványozó megkezdte a második ütem keretében is a bontási munkálatokat.
- [7] Ezt követően az indítványozó felmondta a szerződést, mivel álláspontja szerint a megrendelő a munkaterület átadásával folyamatosan késedelembe esett, nem végezte el a feszültségmentesítést, valamint nem mutattatta be a bontási munkálatokhoz szükséges engedélyeket. 2016. február 19-én – a szerződés megszűnésének időpontjában – a szerződésben meghatározott munkálatok mintegy 90%-a teljesült, 30 000 tonna fémhulladék kibontásra került, amely fémhulladék becsült értéke 640 000 000 Ft. 2016. március 30-án a felek megkezdtek az erőmű székhelyén a munkaterület visszaadási eljárását, amely során elkészítették az ún. Eljárást Megkezdő Közös Bejárás Jegyzőkönyvet, amely rögzítette, hogy 13.300 m³ kibontott hulladék maradt a munkaterületen depóniának. A felek rögzítették, hogy 2016. április 15-ig lezárják a munka területvisszavételi eljárást, és ennek érdekében találkoznak az erőmű székhelyén. A szerződés megszüntetését követően a fémhulladék elszállítására

nem került sor. Az erőmű területe kerítéssel körbevett, fegyveres őrkkel védett terület, ahonnan ismeretlen személyek megakadályozták a 30 000 tonna kitermelt fémhulladék elszállítását.

- [8] A fémhulladék visszatartását alátámasztja az erőmű jogi képviselőjének 2016. február 23-án kelt elektronikus levele, miszerint a bontási szerződésben rögzített hulladékok, illetve felhasználható eszközök biztosítékuul szolgáltak, az indítványozóval szemben – az indítványozónak a szerződésben vállalt bizonyos kötelezettségei nem teljesítése miatt – elszámolási vita áll fenn, így az erőmű területéről a biztosítékként szolgáló
- [9] fémhulladék, illetve berendezési eszközök kiszállítására 2015. szeptember közepe óta az indítványozónak nincs lehetősége.
- [10] A vádlottak az adott időszakban az erőmű vezető tisztségviselői voltak, annak nevében a rendelkezési jogot ők gyakorolták az érintett terület felett. A fémhulladék visszatartása és elszállításának megakadályozása az I. rendű és II. rendű vádlott döntési jogosultságának körébe tartozott, az indítványozó tulajdonát képező fémhulladék elszállításának megakadályozására az I. rendű vádlott utasítást adott 2015. szeptember közepén, majd 2018. július közepétől a II. rendű vádlott (vezérigazgatói tisztségétől kezdődően) ugyanezt ugyanilyen döntéssel fenntartotta, így azzal, hogy az elszállítás engedélyezését megtiltották, a tényállásban foglalt cselekményt megvalósították.
- [11] A Budapest Környéki Törvényszék 2021. január 13-án – a tárgyalás előkészítése során – meghozott 6.B.117/2020/4. számú végzésével a büntetőeljárást a Be. 492. § (1) bekezdés a) pontja alapján a két vádlottal szemben megszüntette.
- [12] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a vád tárgyává tett cselekmény nem bűncselekmény. Az elsőfokú bíróság figyelmeztette a pótmagánvádlót, hogy polgári jogi igényét egyéb törvényes úton érvényesítheti, továbbá megállapította, hogy a bűnügyi költséget a pótmagánvádló viseli.
- [13] Az elsőfokú végzés ellen a pótmagánvádló jogi képviselője fellebbezett, hatályon kívül helyezés és az elsőfokú bíróság eljárás lefolytatására utasítása érdekében. Fellebbezésének indokai szerint az eljárást megszüntető végzés megalapozatlan és több okból törvénysértő. Az indítványozó szerint az elsőfokú bíróságnak előkészítő ülést kellett volna tartania, amely keretében az indítványozó kifejhette volna jogi álláspontját és megtehetette volna bizonyítási indítványait. Az indítványozó szerint azzal, hogy a felek előkészítő ülésen történő meghallgatása, majd tárgyaláson felvett bizonyítás eredménye nélkül döntött az eljárás megszüntetéséről, elvonta a pótmagánvádló alanyi jogosultságát, hogy büntetőjogi igényét érvényesítse. A fellebbezés szerint az elsőfokú bíróság csak akkor hozhatott volna az eljárás előkészítő szakában ilyen döntést, ha a bizonyítékok érdemi értékelése nélkül, magából a vádindítványból, az abban írt tényállásból egyértelműen megállapítható lenne bűncselekmény hiánya. Az indítványozó indokai szerint az elkövetési tárgyként megjelölt fémhulladék a pótmagánvádló birtokába került és azon tulajdonjogot szerzett.
- [14] A Fővárosi Ítéletábla mint másodfokú bíróság 2021. szeptember 15-én meghozott, 3.Bf.46/2021/5. számú végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [15] A másodfokú bíróság nem osztotta a pótmagánvádló jogi képviselőjének azon álláspontját, miszerint a pótmagánvádas eljárásban előkészítő ülés tartása kötelező, mivel speciális rendelkezés hiányában a Be. LXXV. Fejezetében rögzített általános rendelkezések alkalmazásának perjogi akadálya nem volt.
- [16] A másodfokú bíróság szerint a fellebbezés alappal sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a tárgyalás előkészítése során hozott végzésében nem a vádindítványban rögzített tények alapján foglalt állást, hanem tárgyalás tartása és bizonyítás felvétele nélkül bocsátkozott bizonyíték, megítélése szerint a jogvita alapját képező szerződés egyes pontjainak elemzésébe és értékelésébe, azokat a polgári jog szabályaival összevetve tett a tulajdonjogra és a birtokállapotra vonatkozó jogkövetkeztetéseket. A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság valójában a vádindítványban írtaktól eltérő tényállást rögzített, amikor az elkövetési tárgy tulajdonjogi helyzetét illetően, a szerződés egyes pontjait elemezve a vádindítványban írtaktól eltérően foglalt állást anélkül, hogy az ezen jogkövetkeztetés levonásához szükséges tények a vádindítványban írt tényállásban rögzítésre kerültek volna. Ezért a másodfokú bíróság teljes egészében mellőzte az elsőfokú határozat indokolásából a szerződés egyes pontjaira történő hivatkozásokat, és az arra alapított, a fémhulladék tulajdonjogával, birtokállapotával kapcsolatos jogkövetkeztetéseket, egyben a tényállást a vádindítványban írtakkal egyezően rögzítette.
- [17] A másodfokú bíróság szerint ugyanakkor az elsőfokú bíróságnak az eljárást bűncselekmény hiányában megszüntető rendelkezése – eltérő indokok alapján – érdemben helytálló volt. A vádindítványában rögzített tényállás lényege szerint a pótmagánvádló azért kezdeményezte a bíróság eljárását, mert az erőmű képviselőjében eljáró ismeretlen személyek a vádlottak utasítására, illetve elszállítás engedélyezését tiltó rendelkezésére – 2015. szeptember közepétől – a felek közti szerződésből fakadó elszámolási vitára hivatkozással megakadályozták.

lyozzák az indítványozót a tulajdonába került fémhulladéknak az erőmű kerítéssel körbevett és biztonsági őrséggel védett területéről történő elszállításában, azt biztosítéknak tekintve visszatartják. A másodfokú bíróság szerint a vádindítványban megjelölt elkövetési magatartás, a vádlottak részéről a fémhulladék őrzésére, visszatartására, az elszállítás megakadályozására adott vezérigazgatói utasítás, a lopás törvényi tényállási elemeként meghatározott elvétellel vagy arra történő utasítással nem azonosítható. A másodfokú bíróság szerint a vádindítvány szerinti magatartás nem más, mint a fennálló birtokállapot elszámolási vitából fakadó fenntartása, ekként a lopás elkövetési magatartásának nem feleltethető meg.

- [18] 1.2. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, a támadott végzésekkel kapcsolatos kifogásai a következők.
- [19] Az indítványozó szerint tulajdona más személynél van, amely személy bűncselekmény elkövetésével jutott a dologhoz. E jogellenes állapot miatt az indítványozó szerint sérülnek az Alaptörvény V. cikkében és XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapvető jogai. Álláspontja szerint a támadott végzések alapjogsértő jellege abban jelenik meg, hogy megfosztották attól, hogy a büntetőjogi védelmen keresztül igényének orvoslását a pótmagánvád révén egyáltalán megkísérelje. Mindebből pedig az indítványozó szerint logikailag az következik, hogy a bírósági végzések alaptörvény-ellenesek.
- [20] Az indítványozó szerint – az Alkotmánybíróság gyakorlatára figyelemmel – az állam egyrészt köteles védelmezni a tulajdont, másrészt a tulajdonvédelem kapcsán egyes esetekben tevőlegesen is köteles védeni a tulajdont, harmadrészt pedig biztosítania kell végső soron a büntetőjogi tulajdonvédelmet.
- [21] Az indítványozó szerint a bírósági döntések kizárták a büntetőjogi igényérvényesítési lehetőségét, következésképpen a tulajdonhoz való jog sérelmét valósították meg. Indokai szerint tulajdonosként a pótmagánvád jogintézményén keresztül lett volna utolsó érdemi lehetősége arra, hogy az Alaptörvény XIII. cikkében védett tulajdoni igényének érvényt szerezzen.
- [22] 2. Az alkotmányjogi panasz nem tett eleget a befogadhatóság Abtv.-ben előírt feltételének.
- [23] 2.1. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek.
- [24] 2.2. Az indítványozó jogi képviselője a másodfokú bíróság végzését 2021. szeptember 23-án vette át, az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2021. november 22-én – az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül – nyújtotta be. Az indítványozó jogi képviselője 2022. március 1-én vette át az Alkotmánybíróság főtítkárnak hiánypótlásra felszólító levelét, melyre 2022. március 30-án határidőben küldte meg hiánypótlását.
- [25] Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát és az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés a) pont]; az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói végzéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont], valamint az Alaptörvény indítványozó szerint sérelmet szenvedett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet terjesztett elő a támadott bírói döntések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [26] Az indítványozó számára további jogorvoslati lehetőség nem áll rendelkezésre, érintettsége fennáll a támadott végzésekkel összefüggésben, a jogi képviselő meghatalmazását az indítványozó csatolta.
- [27] 2.3. Az Abtv. 52. §-a kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, amelynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is [52. § (1b) bekezdés b) és e) pont]: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}. Az indítványozó e követelménynek a hiánypótlás keretében eleget tett.
- [28] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel nem konjunktív, így az egyik

fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {vö. pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

- [29] 3.1. Az indítványozó az Alaptörvény V. cikkének sérelme címén a bírósági jogérvényesítés lehetőségétől való megfosztásra hivatkozott. Álláspontja szerint az eljáró bíróságok jogellenesen bírálták el vádindítványát, ennél fogva a támadott végzések alaptörvény-ellenesek.
- [30] Az Alaptörvény V. cikke szerint mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához. Az Alaptörvény megfogalmazása szerint ez a jog feljogosítja a személyt a saját élete és saját tulajdona elleni támadás elhárítására.
- [31] Jelen ügyben azonban az Alaptörvény V. cikke szerinti támadás elhárítása – az indítványozó által saját tulajdonának tekintett fémhulladék vonatkozásában – nem merült fel, a szerződés megszűnését követő jogvita ennek nem tekinthető. A pótmagánvád nem az Alaptörvény V. cikke szerinti támadás elhárítására szolgáló jogintézmény, hanem a bűnüldözői (ügyészi) értékeléssel szembeni, perjogi korrekciós eszköz {3259/2022. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [36]}. Következésképpen nincsen összefüggés az indítványban állítottak és az Alaptörvény V. cikkének vélt sérelme között.
- [32] 3.2. Az indítványozó indokai szerint a pótmagánvád intézménye a tulajdonos utolsó érdemi lehetősége, hogy az Alaptörvény XIII. cikke által védett tulajdoni igényének érvényt szerezzen. Álláspontja szerint saját büntetőjogi védelméhez, a pótmagánvád intézménye révén megteremtett védelméhez nem tudott hozzáférni.
- [33] Az Alkotmánybíróság 3384/2018. (XII. 14.) AB határozatában megállapította, hogy a törvényhozónak nem volt alkotmányos kötelezettsége a pótmagánvád intézményének bevezetésére (Indokolás [37]). Az Alaptörvény nem biztosít jogot a sértettnek a büntetőeljárás lefolytatására vagy a terhelt büntetőjogi szankcionálására {3316/2022. (VI. 30.) AB végzés, Indokolás [15]–[16]}.
- [34] Ezzel összefüggésben álló – a 22/2012. (V. 11.) AB határozat nyomán pedig irányadónak vehető – az Alkotmánybíróság 42/2005. (XI. 14.) AB határozata is, miszerint „[a] bűncselekmény elkövetésekor az államnak és nem a sértettnek keletkezik büntető igénye az elkövető megbüntetésére. Önmagában az, hogy az állam [...] esélyt adott a sértetteknek, hogy a büntetőeljárás, illetve a vád megalapozottsága tekintetében az ügyésztől eltérő álláspontjukat a bíróság elé vigyék, nem teremtett egyben alkotmányos alapjogot a sértettek számára a jogaikat vagy jogos sértő, illetve veszélyeztető, büntetendő magatartások bírósági elbírálásához. Azaz: a pótmagánvád intézményének bevezetésére a törvényhozónak nem volt alkotmányos kötelezettsége [...]”
- [35] Az Alkotmánybíróság 3030/2020. (II. 24.) AB határozatában rögzítette továbbá, hogy a büntetőeljárás célja alapvetően nem a tulajdonhoz való jog védelme, hanem az állami büntetőigény érvényesítése (Indokolás [25]). Kétségtelen, hogy pótmagánvád esetében bár a vád képviselőjében változás történik, de az eljárás céljában nem. Ennélfogva az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikkének sérelmére való hivatkozása nem megalapozott, a pótmagánvád alapján indult büntetőeljárás megszüntetése nem eredményezte a tulajdonhoz való jogának sérelmét.
- [36] Az Alkotmánybíróság megjegyzi továbbá, hogy a tulajdoni igény érvényesítése, illetve a tulajdonlás megvédése nem feltételezi az ennek ellenében álló valamely magatartás büntetőjogi tényállásszerűségét. Valamely, tulajdonhoz fűződő érdek védelmét szolgáló bűncselekmény tényállásszerűségének hiánya, illetve hiányának megállapítása pedig értelemszerűen nem jelenti a tulajdonhoz való jog sérelmét. Ezzel összhangban álló bírói jogértelmezés, illetve ítélkezési gyakorlat szerint a kizárólag károsulti, vagyoni jogi érdek, illetve igény érvényesítésének nem feltétele a bűnösség megállapítása, a pótmagánvád pedig nem a polgári jogi igény érvényesítésének újabb útja, hanem a büntetőigény érvényesítésének perjogi korrekciós eszköze (Kúria 90. számú BK vélemény). A másodfokú bíróság által helybenhagyott elsőfokú végzés kifejezetten rögzítette, hogy az indítványozó polgári jogi igényét egyéb törvényes úton érvényesítheti.
- [37] 3.3. Ennélfogva az indítvány nem vetett fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség iránti kétséget, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségűként értékelhető kérdést. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján ezért nem állapítható meg, hogy az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak.

[38] 4. Ekként az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2022. október 4.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4675/2021.

